

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Το σπιτάκι
στο Νιβάδι

Απόδοση **ΚΩΣΤΑΣ ΠΟΥΛΟΣ**
Εικονογράφηση **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΪΣΙΟΥ**

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Το πόσες μέρες είχε να πέσει βροχή στον τόπο τους ούτε που το θυμότανε κανείς τους. Ακόμα και η λιμνούλα, όπου ο μικρός Παντελής ο Φάντης μαζί με το φίλο του το Χαράλαμπο το Σανταβελή έπαιζαν, ήταν ξερή κι απόξερη. Τα απογεύματα, μετά το σκόλασμα, έτρεχαν τα δυο παιδιά στη λιμνούλα κι επλατσούριζαν με σηκωμένα τα μπατζάκια κι εκαράβιζαν τα καραβάκια τους στο νερό, αλλά τώρα πού νερό. Σκασμένο χώμα μοναχά, φρουγμένο από τη δίψα και τη ζέστη, που να σκάει ο τζίτζικας. Το χώμα και τα δέντρα και οι άνθρωποι παρακαλούσαν, προσεύχονταν να πέσει επιτέλους μια βροχή να ξεδιψάσουν, ώσπου ο Κύριος τους έκαμε καμιά φορά κι αυτό το χατίρι.

Από το πρωί εκείνης της ημέρας εμάζεψε σωρούς τα σύννεφα στον ουρανό, μέχρι που κατά το δειλινό όλα έγιναν σκοτεινιά κι αντάρα. Έπειτα άρχισε η βροχή, κι η βροχή έγινε νεροποντή και θάλασσα και καταρράχτης απάνω στις στέγες των σπιτιών και στα χωράφια των ανθρώπων.

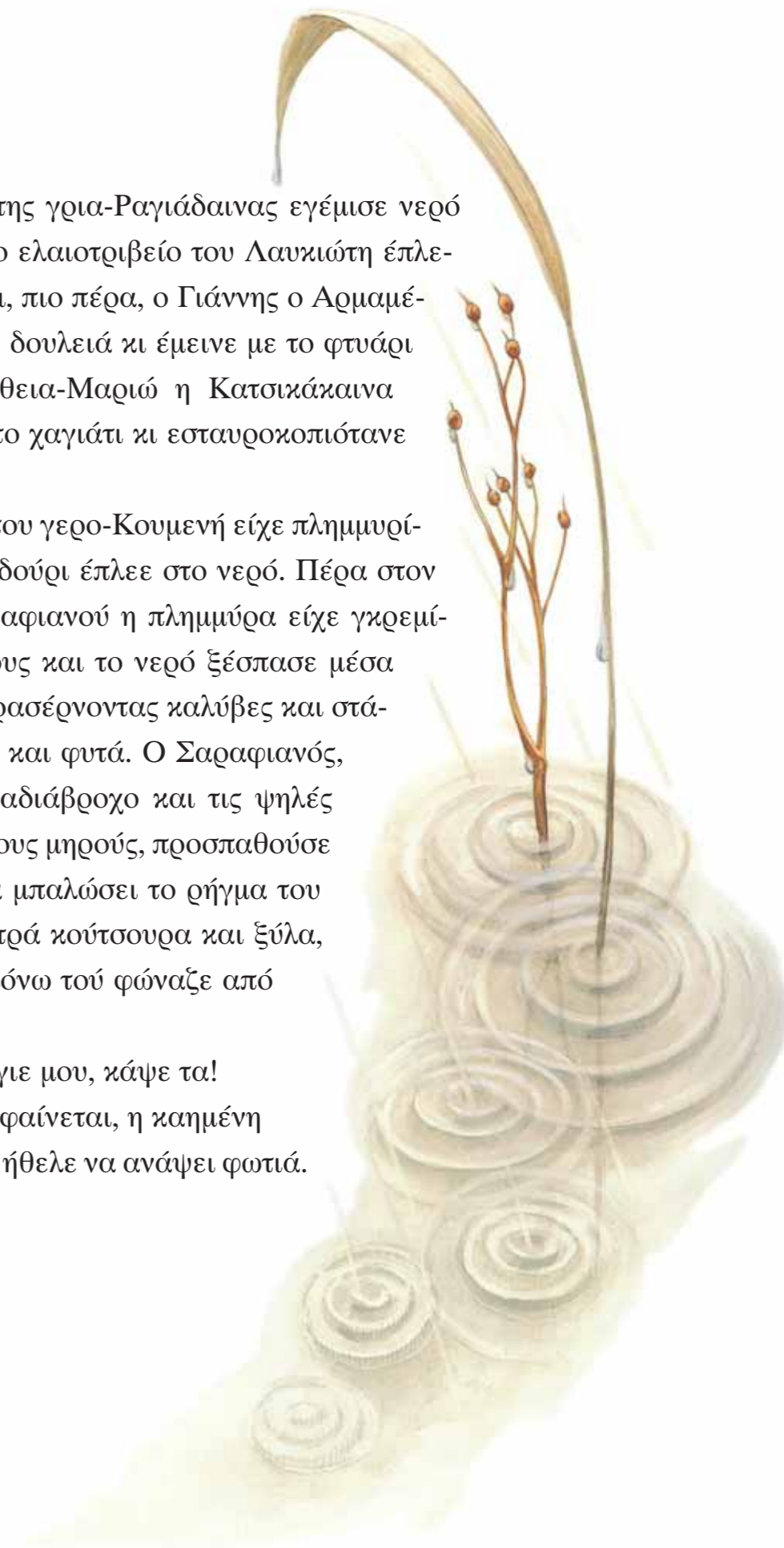

Το κατώγι της γρια-Ραγιάδαινας εγέμισε νερό ως απάνω, στο ελαιοτριβείο του Λαυκιώτη έπλεαν οι ελιές και, πιο πέρα, ο Γιάννης ο Αρμαμέντος έπαψε τη δουλειά κι έμεινε με το φτυάρι στο χέρι. Η θεια-Μαριώ η Κατσικάκαινα εβγήκε έξω στο χαγιάτι κι εσταυροκοπιότανε με αγωνία.

Ο στάβλος του γερο-Κουμενή είχε πλημμυρίσει και το γαϊδούρι έπλεε στο νερό. Πέρα στον κήπο του Σαραφιανού η πλημμύρα είχε γκρεμίσει τους τοίχους και το νερό ξέσπασε μέσα στον κήπο παρασέροντας καλύβες και στάβλους, δέντρα και φυτά. Ο Σαραφιανός, φορώντας το αδιάβροχο και τις ψηλές γαλότσες ως τους μηρούς, προσπαθούσε όπως όπως να μπαλώσει το ρήγμα του τοίχου με χοντρά κούτσουρα και ξύλα, ενώ η γρια-Χιόνω τού φώναζε από το παράθυρο:

–Κάψε τα, γιε μου, κάψε τα!

Θα νόμισε, φαίνεται, η καημένη πως ο γιος της ήθελε να ανάψει φωτιά.

Κάτω στο Ποτόκι όλα ήταν θάλασσα. Τα κατώγια των σπιτιών πλημμυρισμένα. Το βαρελάδικο του μαστρο-Στεφανή είχε γεμίσει νερό ως δυο μπόγια. Ο βρόχινος ποταμός έριξε τους τοίχους και παρέσυρε όλα τα βαρέλια του φτωχού βιοπαλαιστή, έπειτα όρμησε στο εργαστήρι του και το έκαμε να πλέει. Η πλημμύρα ήταν παντού, σε όλα τα ισόγεια, και κόντευε να φτάσει και τα πατώματα, όπου αυτά ήταν χαμηλά. Η γρια-Ραγιάδαινα εφώναζε απ' αντίκρου να πάνε να τη γλιτώσουν.

Για να της κάμουν αυτό το χατίρι χρειάζονταν μια βάρκα, αλλά πού βάρκα. Μοναχά τα βαρέλια του μαστρο-Στεφανή έπλεαν νοηελικά στην επιφάνεια του νερού σαν να εκτελούσαν χορευτικές κινήσεις. Ο μικρός γιος του βαρελά είχε καβαλικέψει ένα από δαύτα και πήγαινε. Όμως το αυτοσχέδιο πλοιάριό του δεν είχε πηδάλιο κι έγερνε μια από δω και μια από κει, ώστε ο μικρός αναβάτης του ήταν έτοιμος κάθε στιγμή να δώσει βουτιά στα νερά.

Στο ανατολικό μέρος της συνοικίας, στα Κοτρώνια, δεν ήταν φόβος να φτάσει το νερό, επειδή ήταν ψηλά. Εκεί οι βράχοι λες και ήταν καμωμένοι επίτηδες για να χτίζουν τις φωλιές τους τα νυχτοπούλια και για να υψώνουν τα παιδιά το χαρταετό, να κάνουν τρέλες και να φωνάζουν.

Η γρια-Σακαβάραινα είχε βγει στον εξώστη κι εφώναζε τραβώντας τα μαλλιά της:

–Τ' είν' αυτό, Θεέ μου, τ' είν' αυτό! Αμαρτωλοί είναι και θα τους βουλιάξεις;

Και η θεια-Καρπέταινα, σύζυγος πλοιάρχου, θυμήθηκε τον άντρα της και τους γιους της, που ταξίδευαν με το καράβι, κι έκραξε:

–Παναγιά μ', στο πέλαγο! Παναγιά μ', στο πέλαγο!

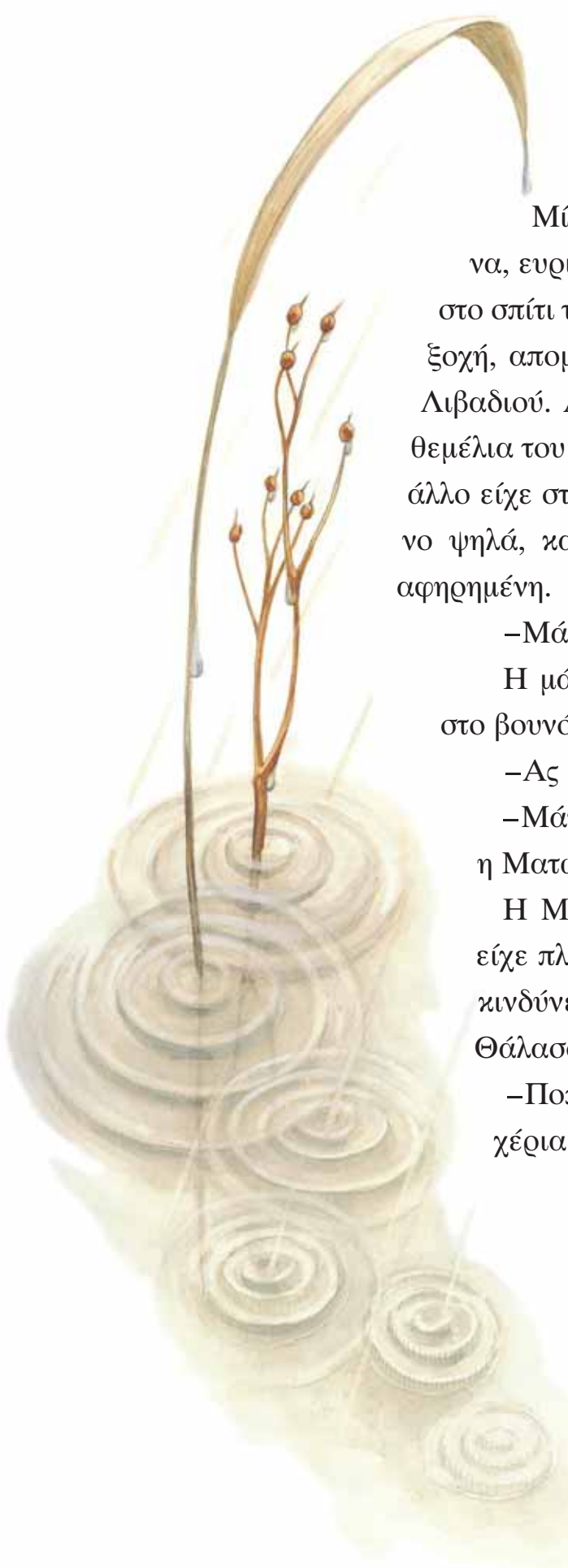
Ένας φτωχός γέρος και καλός οικογενειάρχης, δίπλα στο βαρελάδικο, κατέβηκε στο ισόγειο οπλισμένος με τσάπα και κουβά. Πάσχιζε ν' αδειάσει το νερό από το κατώγι, να φράξει το κατώφλι και να κρεμάσει το πιθάρι του λαδιού σε έναν κρίκο στον τοίχο. Εγώ (ήμουν κι εγώ εκεί!) στεκόμουν στο παράθυρο κι έβλεπα. Προσπαθούσα να διώξω από μέσα μου το φόβο. Βρήκα κι άλλη μια καλή αφορμή για να μην πάω στο σχολείο. Μερικές γυναίκες, ανασκουμπωμένες ως τα γόνατα, που πατούσαν μέσα στο νερό, ο βαρελάς, που κνηγούσε τα βαρέλια του κι επάσχιζε να συγκρατήσει τα κλαδιά και τα ξύλα που έφευγαν, όλα τούτα ήταν ένα πρώτης τάξεως θέαμα για τα παιδικά μου μάτια.

Εφώναζε η φουρνάρισσα απ' αντίκρου να της γλιτώσουν τις κλάρες της, που τις είχε παρασύρει το ρεύμα. Δυο τρεις γέροντες της γειτονιάς ήταν ως τη μέση στο νερό και προσπαθούσαν να σώσουν τα λίγα κούτσουρα και τα καυσόξυλα που έπλεαν στον ποταμό. Η γρια-Μερεγκλίνα εφώναζε να της πιάσει κάποιος τη σκάφη της, που την είχε πάρει το ρεύμα και την έσπρωχνε κάτω, προς τη θάλασσα.

Κάποτε η βροχή επήρε να κοπάζει, όμως το νερό ολοένα κι εφούσκωνε. Τα παιδιά του σχολείου τράβηξαν τρέχοντας προς τη μεγάλη λίμνη του νερού, κάτω, προς τον αιγιαλό, με φωνές μεγάλες. Ήθελαν να προφτάσουν να караβίσουν τα καραβάκια τους, να παίξουν με τα νερά, να βραχούν μέσα στο ρέμα. Δυο κοπάδια πάπιες που είχαν πέσει στο νερό έτρεξαν τρομαγμένες μακριά.

Μία φτωχή χήρα, η Μαριώ η Λιβαδάκαινα, ευρισκόταν μαζί με την κόρη της τη Ματώ στο σπίτι τους στην άκρη του χωριού, προς την εξοχή, απομονωμένες στο χαμηλότερο μέρος του Λιβαδιού. Αμέσως μόλις άρχισε η καταιγίδα, τα θεμέλια του σπιτιού πλημμύρισαν. Όμως η Μαριώ άλλο είχε στο νου της. Το μάτι της ήταν καρφωμένο ψηλά, κατά το βουνό. Προς τα εκεί κοίταζε αφηρημένη.

–Μάνα, θα πλημμάρουμε, εφώναξε η κόρη.

Η μάνα εξακολουθούσε να κοιτάζει ψηλά στο βουνό.

–Ας πα να πλημμάρουμε, ψιθύρισε.

–Μάνα, πλημμάραμε! επανέλαβε σε λίγο η Ματώ.

Η Μαριώ κοίταξε τώρα χαμηλά. Το νερό είχε πλημμυρίσει το ισόγειο του σπιτιού κι επικινδύνευε να φτάσει ως το χαμηλό πάτωμα. Θάλασσα, ποταμός, πέλαγος!

–Ποπό! έκανε η μητέρα σταυρώνοντας τα χέρια.

Ψηλά, από τη στέγη του σπιτιού, έσταζαν σταγόνες παντού. Στρώματα, έπιπλα, σεντόνια, όλα ήταν καταβρεγμένα. Η κόρη τα μετέφερε από τη μία γωνία στην άλλη, αλλά κι εκεί νέες σταγόνες συνέχιζαν το έργο τους. Κι όμως, μόλις την προηγούμενη εβδομάδα είχαν επιδιορθώσει τη σκεπή. Να το ήξεραν, δε θα έβαζαν μάστορη! Αλλά και τι τον ήθελαν το μάστορη; Μήπως ήτανε πια δικό τους το σπίτι; Ο κυρ Αργυρός ο Ξυγκοχέρης, που ήταν τοκογλύφος, κάθε μέρα τούς εφοβέριζε να τους βγάλει από το σπίτι. Μάλιστα, την τελευταία φορά που ήρθε να τους ζητήσει να ξεπληρώσουν το χρέος, τους το είπε καθαρά:

–Να με πλερώσετε, αλλιώς σας πήρε το ποτάμι...

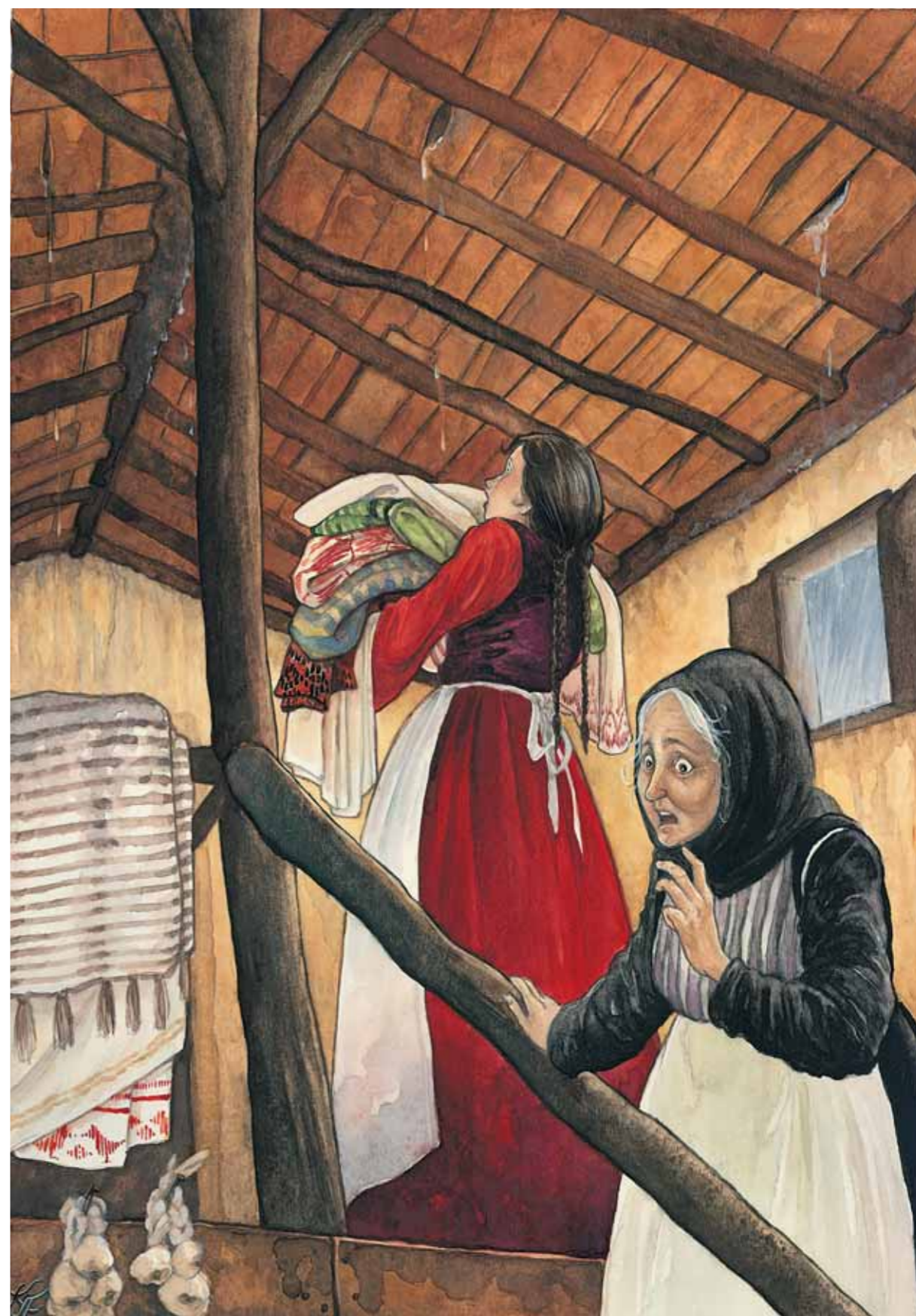
Ας χαρεί τώρα!

–Ποπό! Θα πνιγούμε, μάνα! φώναξε η κόρη βλέποντας έξω όλο το Λιβάδι να έχει γίνει θάλασσα. Πουθενά δε φαινόταν ένα πάτημα να πατήσει κανείς. Και η βροχή δεν έλεγε να σταματήσει.

–Θα πνιγούμε! εθρήνησε κι η μάνα κι ετραβούσε τα μαλλιά της.

Κι ύστερα συνέχισε με σπαραχτική φωνή:

–Και μήπως ο αδερφός σου, που λείπει απ' το πρωί στο χωράφι, μήπως δε θα πνιγεί κι αυτός;

Απέναντι, κάπου πεντακόσια βήματα μακριά, έμενε η Μαργαρώ η Μποστανού. Το σπίτι ήταν επάνω στο λόφο, κι έτσι δε φοβόταν την πλημμύρα. Το λαχανόκηπο γύρω από το σπίτι τον καλλιεργούσε ο σύζυγός της. Η Μαργαρώ είχε ανοίξει το παράθυρο κι εφώναζε προς τη Μαριώ τη Λιβαδάκαινα:

–Θα πνιγείτε, χριστιανές!

Όμως η Μαριώ είχε στο νου το γιο της κι ανησυχούσε. Κοίταζε ολοένα προς το βουνό με βλέμμα απλανές. Πού να ήταν ο γιος της με αυτόν τον κατακλυσμό;

–Πνιγήκατε, χριστιανές, εφώναζε πάλι η Μαργαρώ η Μποστανού.

Όλο το Λιβάδι πέλαγο. Και να ήθελε κανείς να βοηθήσει τις δύο γυναίκες, πια δεν ήταν μπορετό. Ο σύζυγος της Μαργαρώς ήταν κάτω, στο ισόγειο, και διόρθωνε τα τσαπιά κι ετρόχιζε με θόρυβο το μικρό πριόνι, το οποίο του χρησίμευε για το κλάδεμα των δέντρων. Το νερό, για να τους φτάσει, έπρεπε να ανεβεί δυο μπόγια ακόμη. Από τη μικρή πόρτα έβλεπε κι εκείνος τη χωματώδη θάλασσα να κυματίζει απάνω σε αλώνια και κάμπους.

–Καλέ, δεν ακούς τι γίνεται, δε βλέπεις; του φώναξε από πάνω η γυναίκα του. Θα χαλάσει ο Θεός τον κόσμο!

Ο κηπουρός, αντί γι' απάντηση, το 'ριξε στο τραγούδι:

Βρέχει ο ουρανός και βρέχουμαι,
ξενάκ' είμαι και ντρέπουμαι.

Η θέση των δύο γυναικών στο μοναχικό σπιτάκι του Λιβαδιού άρχισε να γίνεται απελπιστική. Η κόρη δεν έπαψε στιγμή να κλαίει και να θρηνεί καθώς έβλεπε το παράθυρο, την ξύλινη σκάλα, τον εξώστη, όλα, να απειλούνται από την πλημμύρα. Αλλά και η μάνα τραβούσε τα μαλλιά της κι εμοιρολογούσε διαρκώς. Δεν έκλαιγε το σπίτι, δεν έκλαιγε τον εαυτό της, ούτε την κόρη της, έκλαιγε το γιο της, που δε φαινόταν πουθενά. Κοίταζε ολοένα κατά το βουνό, αλλά ούτε το βουνό καλά καλά δε φαινόταν, κρυμμένο πίσω απ' τη βροχή και τα σύννεφα. Τον φανταζόταν κιόλας νεκρό, παρασυρμένο από το ρεύμα της πλημμύρας, θέαμα τρομερό! Δίχως κι η ίδια να το θέλει, άρχισε το μοιρολόι:

Πώς θα σε φέρουν, γιόκα μου,
πνιμένο μες στο ρέμα!

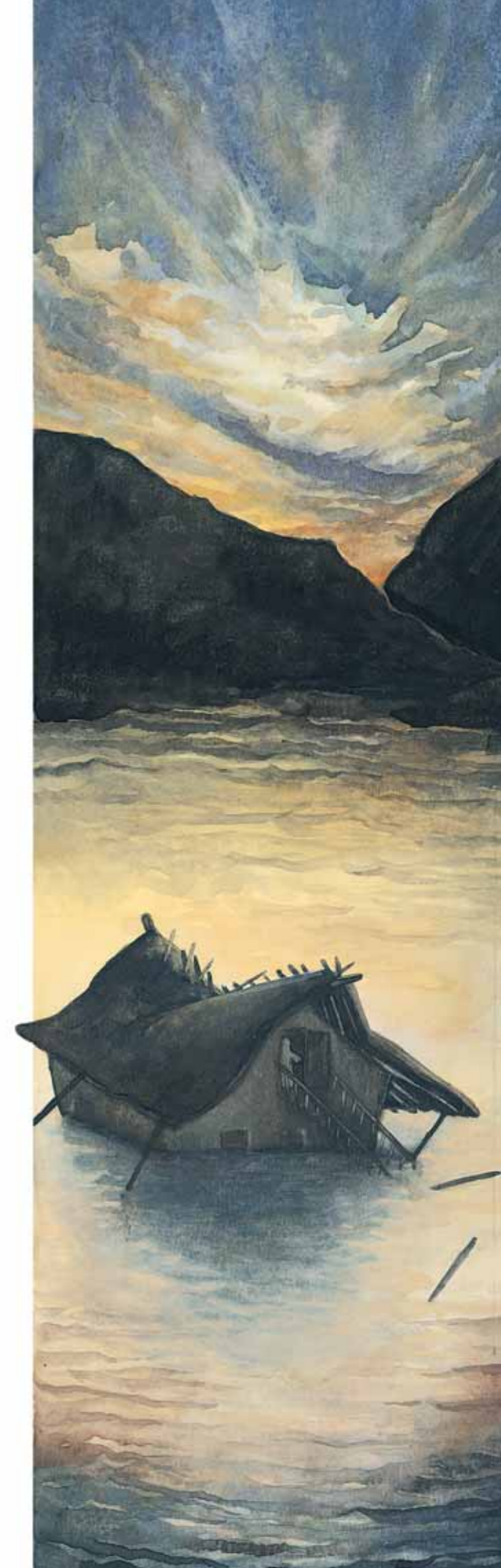
Η Μαργαρώ η Μποστανού εφώναζε τον άντρα της:

–Καλέ, έλα επάνω να ιδείς! Να μπορούσε κανείς να τις γλιτώσει!

Εκείνος απάντησε με το βραχνό τραγούδι του:

Έρχομαι, κυρά μ', δεν έρχομαι,
όξω στην πόρτα στέκουμαι,
βρέχ' ουρανός και βρέχομαι.

Η βροχή είχε πάψει, όμως η πλημμύρα δεν είχε καταπέσει ακόμα. Όλα τα ρέματα και τα ρεματάκια, όλα τα θολά ποτάμια των κοιλάδων και οι χείμαρροι κατέβαζαν το νερό τους κάτω στο Λιβάδι και στη θάλασσα. Το σπιτάκι της φτωχής χήρας είχε καθίσει από το ένα μέρος σαν να κούτσαινε. Λίγο έμοιαζε με φτωχό γέροντα που στηριζόταν στο μπαστούνι του. Όμως κανένα στήριγμα δεν υπήρχε για να το κρατήσει και φαινόταν σαν ένα αόρατο χέρι να το στηρίζει για να μην πέσει.

Όταν εκόπασε η βροχή, κατέβαιναν οι χωρικοί τρέχοντας με τα υποζύγια τους. Επέστρεφαν από τα χωράφια μισοπνιγμένοι και βρεγμένοι ως το κόκαλο. Η Μαριώ προσευχόταν στην Παναγία, όταν ξαφνικά τους είδε που περνούσαν μακριά κι έβγαλε φωνή μεγάλη:

–Μην είδατε πουθενά το γιο μου, το Μανόλη;

–Δεν τον είδαμε... της φάνηκε ότι είπε κάποιος, και η καρδιά της σφίχτηκε. Οχ, Παναγιά μου!...

–Μάνα, αφού γλιτώσαμε ως τώρα, πάμε να κατεβούμε κι ας πλέψουμε στο ποτάμι. Μπορεί να γλιτώσουμε, το σπίτι θα πέσει!

–Πάμε, είπε τέλος η Μαριώ, να ιδούμε τι γίνηκε ο Μανόλης.

Μπροστά η κόρη, πίσω η μάνα, δοκίμασαν να κατεβούν τη σκάλα που σειόταν και πήγαινε πέρα δώθε. Είχαν κατεβεί τα δυο σκαλοπάτια, όταν ακούστηκε παφλασμός στο νερό. Μια μεγαλόσωμη μορφή κενταύρου φάνηκε ξάφνου μισοπατώντας, μισοκολυμπώντας και παραδέροντας μέσα στο ρεύμα.

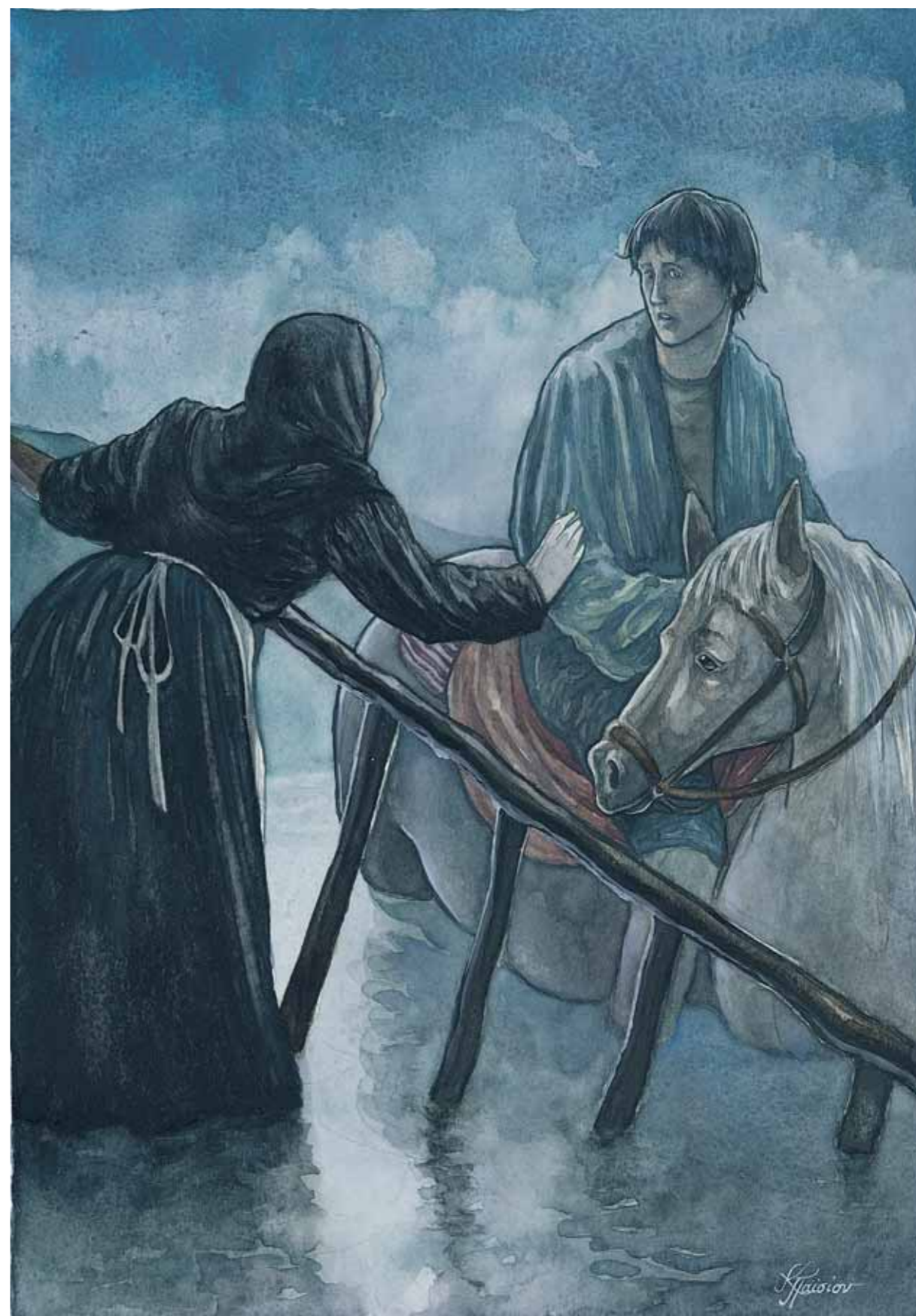
–Μάνα, είστε καλά; Γλιτώσατε;

Ήταν η φωνή του Μανόλη.

–Γιε μου, παιδί μου, παιδάκι μου! Είσαι καλά; Ήρθες;

Ήταν στ' αλήθεια ο Μανόλης, καβάλα στ' άλογό του.

Πήδηξε κάτω, ως τη μέση μες στο νερό, κι αγκάλιασε τη μάνα του.

Εκείνο το βράδυ η οικογένεια το πέρασε στις Μαργαρώς της Μποστανούς. Ο κηπουρός έδινε συμβουλές στο Μανόλη.

–Κάμε πώς θα κάμεις, πρέπει ν' αγοράσεις ένα σπιτότοπο απάνω στα Κοτρώνια ή ψηλά, στον Απάνω Μαχαλά, να χτίσετε κανένα σπιτάκι να μη σας πατεί το νερό.

Η χήρα πήρε το λόγο:

–Καλά το λες, γείτονα, μα κείνος ο Ευγκάκιας, ο τοκογλύφος, του χρωστούμε ακόμα, λέει, κι όλο ζητάει κι άλλα. Κάθε χρόνο τού πλερώνουμε τον τόκο του και με το παραπάνω, κι αντί να σώνεται το δάνειο, αυτό αβγαταίνει. Μας φοβέριζε να μας βγάλει από το σπίτι και να το πουλήσει στη δημοπρασία. Τις προάλλες έλεγε, αν δεν τον πληρώσουμε, να πέσει το σπίτι να μας πλακώσει. Ε, να που έπεσε τώρα, ας το χαρεί... Δεν έστελνε δα σήμερα κανέναν κλητήρα να μας βγάλει από το σπίτι, μεγάλη χάρη θα μας έκανε. Τι άλλο γυρεύει πια ο αχόρταγος...

Ο κηπουρός κούνησε το κεφάλι και ήπιε στην υγεία της χήρας και των παιδιών της τραγουδώντας με τη βραχνή φωνή του ένα τραγουδάκι:

Έλα βαριά, σιγά και ταπεινά,
μην πάρουν τ' άρματα φωτιά
και κάψουνε τη γειτονιά.
Έρχουμαι, καλέ μ', δεν έρχουμαι,
όξω στην πόρτα στέκουμαι,
ξενάκ' είμαι και ντρέπουμαι.

Και η Μαργαρώ, η γυναίκα του, είπε:

–Γλίτωσε ο κόσμος και τη φορά αυτή, δόξα να 'χει ο Θεός!

